

POSITION PAPER • Ronde Tafelgesprek Tweede Kamer over Onveiligheid in de Turnsport, 2 november 2020

Ik ben Anouk Visser-Jong, 38 jaar. Ik begon op 4-jarige leeftijd in de gymnsport, en vanaf mijn 9e tot mijn 18e jaar deed ik aan topsport. Ik was jarenlang lid van de oranje selectie en nam deel aan internationale toernooien, waaronder interlands, EK's en World Cups. Toen ik 18 jaar was (in 2001) stopte mijn turncarrière, na een ernstig ongeluk in de turnhal, waarbij ik twee nekwrvels brak en een rugwervel scheurde.

Over de turnsport

Turnen is een ingewikkelde en risicovolle sport. Het is een sport waarbij coördinatie belangrijk is, en waarbij je begrip moet hebben van biomechanica, én waarbij lengte en gewicht een rol spelen bij het uitvoeren van oefeningen. Eigenlijk is het een volledige opleiding, waarmee al vroeg begonnen 'moet' worden, want als je pas 16 jaar wordt, ben je al een senior turnster! Bovendien is het goed te beseffen dat turnen een sport is waarbij je continu je angsten moet overwinnen, én waarbij je bewegingen oneindig vaak moet herhalen om ze veilig te kunnen uitvoeren. Even ter vergelijking met bijvoorbeeld voetbal: een jonge voetballer kan vanaf de eerste training tegen een bal aan schoppen, en dit is totaal geen 'enge' activiteit. Een turnster heeft jaren training nodig om bijv. een salto op de balk te kunnen maken. En hoe goed ze ook getraind is hierin, het blijft altijd spannend en vergt optimale concentratie. Een turnster moet dus altijd scherp zijn. En bedenk dan ook dat het niet alleen gaat om die salto op de balk, maar om honderden elementen, die gedurende een training uitgevoerd worden. Bovendien is het aantal trainingsuren van een turnster hoog. Een topturnster traint in haar tienerjaren al tussen de 30 en 40 uur per week. De fysieke belasting op het nog in ontwikkeling zijnde lijf van een turnster is daardoor groot.

Begeleiding

Gezien de fysieke en mentale intensiteit van de sport en de leeftijd van de sporter is het van groot belang dat er goede pedagogische begeleiding is. Een trainer zou verstand moeten hebben van de sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van het kind per leeftijdsfase, zodat de turnster zich in een veilige omgeving kan ontwikkelen in de sport.

Ervaring

Als turnster heb ik ervaren dat de trainers en bondscoaches waaronder ik geturnd heb enkel geschoold waren in de technieken van het turnen zelf. Ze waren gebrand op hun eigen succes en hadden turnsters nodig om hun doel te bereiken. Het welzijn en de ontwikkeling van het kind ten spijt. Zo kon het gebeuren dat kinderen geprogrammeerd werden tot robotjes die hun weg naar het succes van de trainer turnde. De trainers deden er alles aan om volledige controle over ons te krijgen. Lukte dat niet, dan werd er tegen ons geschreeuwd, werden we uitgescholden, te schande gemaakt, werden we geduwd of bespuugd, werden er dingen naar ons gegooid, werden we gemanipuleerd, uitgehongerd, dagenlang genegeerd, werden onze blessures verwaarloosd, werden je turngenootjes tegen je opgezet, en leefde je in voortdurende angst. De controle van de trainer eindigde niet in de turnhal. Hij wist je overal te bereiken, zelfs op school. We waren niet alleen zelf slachtoffer van kindermishandeling, we waren er ook dagelijks getuige van dat anderen beschadigd werden. En we mochten elkaar niet helpen, want dan dreigde de trainer dat jou hetzelfde zou overkomen. Op zo'n jonge leeftijd hoor je te leren hoe je met anderen omgaat en dat je voor elkaar opkomt, zodat iedereen zich veilig voelt in de groep. Het tegenovergestelde werd ons geleerd. We hadden in de turnhal alleen elkaar, maar we konden niks voor elkaar doen. We voelden ons daardoor alleen en onveilig.

Mijn ouders haalden mij weg bij mijn coach, omdat ze ontdekten dat hij ons structureel fysiek en mentaal mishandelde. Hij was woedend omdat zij hem 'zijn materiaal' afnamen, zei hij letterlijk. Ja en 'dat materiaal' ging naar een andere trainer bij een andere club, en het was natuurlijk niet de bedoeling dat die 'nieuwe' trainer daar succes mee zou behalen. Dus werd alles ingezet om dát te voorkomen. Zo regelde hij dat hij bondscoach werd en dwong volledige zeggenschap over het team af bij de KNGU, zodat kwalificatieprocedures opeens niks meer waard werden. Nadat ik me voor de zoveelste keer kwalificeerde bij de top zei hij tegen me: "Je kan je doodkwalificeren, ik neem je toch niet mee!" De KNGU wist van mijn ouders dat ik bij deze coach was weggehaald, wegens zijn wangedrag, toch hebben ze hem bondscoach gemaakt, en werden ik en de andere turnsters niet beschermd tegen hem. Mijn ervaring is dat de turnbond nooit echt heeft ingegrepen, dingen in de doofpot stopte, en niet handelde vanuit de sporter, maar dat zij in dienst stonden van de coaches. Het was belangrijker om een goede naam te hebben en succes te laten zien. Dat blijkt ook uit het volgende: Na mijn sportongeluk, kwam er een bestuurslid van de KNGU bij mij op bezoek. Hij gaf me een bloemetje en vroeg of ik niet aan de pers wilde melden dat ik mijn nek had gebroken, want dat zou slecht zijn voor het imago van de turnsport. Ze hebben me nooit nazorg geboden.

Ouders

Je ouders moeten er van uit kunnen gaan dat je in een veilig sportklimaat traint. Je vertelt thuis aan je ouders dat je nieuwe dingen hebt geleerd, maar je vertelt niet hoe je ze hebt geleerd. Je bent te jong om vraagtekens te zetten bij de manier waarop je iets aangeleerd krijgt, en je kunt nog niet vergelijken met andere situaties. En zo kan het dat je getraind wordt in een cultuur waarbij grensoverschrijdend gedrag de norm is, zonder dat je het zelf beseft en zonder dat je ouders dit weten. Het is van belang te weten dat het grensoverschrijdend gedrag vaak ook plaatsvond tijdens trainingsstages of toernooien, waarbij je voor Nederland uitkwam, en je ouders de verantwoordelijkheid over jou hadden overgedragen aan de KNGU.

Schade

Omdat ik al vanaf jonge leeftijd traumatische ervaringen heb opgelopen in de turnhal (angst, kleineren, schelden, schreeuwen, negeren, verwaarlozen, fysiek geweld en uithongering) ben ik in een overlevingsstand gegaan, waarbij ik mijn gevoel en emoties uitschakelde. Een paar jaar nadat ik gestopt was met turnen bleek dat ik een dissociatieve stoornis had. Ik kon niet meer voelen wat er allemaal met me gebeurde, ik was chronisch aan het hyperventileren, en er zat zoveel stress in mijn lijf dat het zich begon te begeven. Ik ben een revalidatieproces ingegaan, waarin ik heb geleerd om er mee om te gaan, maar ik moet er nog steeds elke dag mee dealen, even als met de angstaanvallen en herbelevingen die nog vaak terugkeren. En daarbij is er ook fysieke schade, waardoor ik dagelijks veel pijn heb. Dit komt niet alleen door de schade aan mijn nek- en rugwervels, maar ook door de slijtage die is ontstaan aan mijn lijf, door de zware belasting tijdens het turnen en het verwaarlozen en negeren van blessures door trainers. Ik ben niet meer in staat om een sport te beoefenen. Ik heb, net zoals vele andere oud-turnsters heel veel zorgverleners gezien, maar degene die echt gespecialiseerd zijn worden veelal niet vergoed vanuit de verzekering. Daarbij gaat het eigen risico ieder jaar met gemak op. Daardoor heb ik hoge kosten moeten maken.

Positieve geluiden

Ik hoor de laatste tijd steeds vaker dat turnsters ook positieve ervaringen hebben. En ik vind het erg fijn dat die er ook zijn, maar ik denk wel dat het belangrijk is dat we blijven bespreken wat er niet goed gaat en wat er beter kan. Daar wil ik aan toevoegen dat je van de huidige sporters meestal geen negatieve geluiden zult horen, omdat ze nog onderdeel zijn van de turncultuur en geen vergelijking hebben met de 'gewone wereld'. De ervaring leert dat de schade meestal pas minimaal 5 jaar na het stoppen met turnen aan het licht komt.

Verandering van het sportklimaat

Er moet een structurele verandering plaatsvinden om tot een veilig sportklimaat te komen. Dat gaat alleen lukken als de turnbond eerst erkent wat er in het verleden niet goed is gegaan en daar verantwoordelijkheid voor neemt. Dan moet er gekeken worden wat er nu nog niet goed gaat en wat beter kan, en moet er geluisterd worden naar de sporters zelf. De KNGU is een samenwerking aangegaan met de KNVB, waarin gestreefd wordt naar een pedagogisch verantwoord sportklimaat, waarbij vanuit het kind wordt gedacht. Een mooi initiatief, maar voetbal is geen turnen! Het zijn twee zeer uiteenlopende sporten, waarbij kinderen andere psychosociale vaardigheden nodig hebben en ontwikkelen. Het is dus niet een kwestie van 'copy, paste' bij de sportbonden. Er is maatwerk voor nodig. Wil je écht iets veranderen en vanuit het kind denken? Dan moet je eerst weten wat een jonge turnster ervaart. Mijn advies aan de KNGU is dan ook om te kijken naar hun eigen sporters. Ga bijvoorbeeld zelf een paar weken meekijken bij trainingen en zie wat jonge turnsters beleven. Pas dan kun je vanuit het kind gaan denken.

Wat vraag ik van de Commissie VWS?

Ik zou de Commissie VWS graag om hulp vragen om tot een veilig sportklimaat te kunnen komen en om tegemoet te komen aan de slachtoffers. Dit is waar we hulp bij nodig hebben:

1. AANBEVELINGEN ONDERZOEK

De aanbevelingen die uit het onafhankelijk onderzoek van Verinorm komen moeten door de KNGU opgevolgd worden. We zouden graag zien dat dit gecontroleerd gaat worden door een onafhankelijk commissie.

2. TRAINERS OP NON ACTIEF

Trainers, waarvan bekend is dat ze zich schuldig hebben gemaakt aan grensoverschrijdend gedrag (ook in het verleden), en/of waar nu een onderzoek naar loopt bij het ISR of justitie, zouden niet meer in de turnhal mogen staan. Vraag uzelf hierbij af: Zou u een leerkracht van een basisschool, die zich schuldig heeft gemaakt aan dit grensoverschrijdend gedrag of hiervan verdacht wordt, nog voor de klas laten staan?

3. NAZORG

Na alles wat er al naar buiten is gekomen + de bekentenis van coach Gerrit Beltman is het niet meer de vraag of er slachtoffers zijn. Er zijn slachtoffers! Deze slachtoffers hebben persoonlijke, specialistische hulp nodig (gehad), die veelal niet wordt vergoed vanuit de zorgverzekering. Er zou budget vrijgemaakt moeten worden, waarmee de slachtoffers hun specialistische zorg kunnen betalen (ook met terugwerkende kracht). Daarbij zou ik graag willen dat de KNGU erkent dat er slachtoffers zijn gevallen en dat ze hun verantwoordelijkheid daarvoor nemen.